

به نام خدا

موفقیت و پیشرفت دانش آموزان

مؤلفان :

مرضیه حیدری پویا
اشرف السادات حسینی
الهام طاهری
بتول قربان پور
معصومه سالاروندیان

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

عنوان و نام پدیدآور: موفقیت و پیشرفت دانش آموزان/مولفان مرضیه حیدری پویا...[و دیگران].

مشخصات نشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۱۷۶ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۴۴۸-۵

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: مولفان مرضیه حیدری پویا، اشرف السادات حسینی، الهام طاهری، بتول قربان پور، معصومه سالاروندیان.

یادداشت: کتابنامه: ص. [۱۷۳]-۱۷۶.

Academic achievement

موضوع: موفقیت تحصیلی

Promotion (School)

پیشرفت تحصیلی

شناسه افزوده: حیدری پویا، مرضیه، ۱۳۵۲-

رده بندی کنگره: LB۱۰۴۹

رده بندی دیویی: ۳۷۱/۳۰۲۸۱

شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۳۰۹۵۲

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: موفقیت و پیشرفت دانش آموزان

مولفان: مرضیه حیدری پویا - اشرف السادات حسینی - الهام طاهری

بتول قربان پور - معصومه سالاروندیان

ناشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرایی، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲

چاپ: زبرجد

قیمت: ۱۴۲۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۴۴۸-۵

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱۵	مقدمه
۱۹	موفقیت تحصیلی
۲۰	معیارهای موفقیت تحصیلی
۲۱	عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان
۲۱	تکنیک های موفقیت تحصیلی
۲۲	تکنیک اول: تعیین هدف
۲۲	تعیین اهداف تحصیلی و رسیدن به آن ها
۲۳	مراحل سه گانه اهداف:
۲۳	۱-نوشتن
۲۳	۲-تعیین هدف
۲۴	۳-زمان بندی
۲۴	ویژگی های اهداف درست عبارتند از:
۲۴	-دست یافتنی بودن
۲۴	-واقع گرایی
۲۴	-قابلیت ارزیابی
۲۵	-انعطاف پذیری
۲۵	راهکارهای تعیین اهداف دانش آموزان
۲۵	-ایده های دانش آموز را دریابید
۲۵	-با اهداف کوچک شروع کنید

- ۲۶- به دانش آموز حق انتخاب بدهید..... ۲۶
- ۲۶- از اهداف دانش آموز آگاه باشید..... ۲۶
- ۲۶- راه درست را به دانش آموز نشان دهید..... ۲۶
- ۲۶- حقایق را بررسی کنید..... ۲۶
- ۲۶- تلاش های دانش آموز را تمجید کنید..... ۲۶
- ۲۷- تکنیک دوم: برنامه ریزی..... ۲۷
- ۳۳- دلایل عدم برنامه ریزی..... ۳۳
- ۳۳- ۱- ترس از محدود شدن..... ۳۳
- ۳۳- ۲- عقب افتادن از برنامه..... ۳۳
- ۳۳- ۳- عدم علاقه به کارها..... ۳۳
- ۳۴- ۴- حجم زیاد کار در برنامه ریزی..... ۳۴
- ۳۴- ۵- کمال گرایی..... ۳۴
- ۳۴- برنامه ریزی مطلوب چه فوایدی دارد؟..... ۳۴
- ۳۵- برنامه ریزی مؤثر و خوب چه ویژگی هایی دارد؟..... ۳۵
- ۳۵- تکنیک سوم: ایجاد انگیزه..... ۳۵
- ۳۷- انگیزه، مهم ترین عامل موفقیت تحصیلی دانش آموزان..... ۳۷
- ۳۸- تأثیر انگیزش در یادگیری..... ۳۸
- ۴۳- عوامل ایجاد انگیزه های تحصیلی..... ۴۳
- ۴۳- ۱- تشویق لفظی..... ۴۳
- ۴۳- ۲- داشتن هدف..... ۴۳
- ۴۴- ۳- محیط کلاس..... ۴۴

- ۴- علاقه‌مندی معلم به درس ۴۴
- ۵- پرهیز از تبعیض ۴۵
- ۶- انگیزه حس کنجکاوی ۴۵
- ۷- ایجاد نگرانی ۴۵
- ۸- اهمیت بازی ۴۶
- ۹- ارتباط درس بازندگی ۴۶
- ۱۰- کاربرد امتحان ۴۷
- مولفه های شکل گیری انگیزه تحصیلی ۴۷
- هدف ، اولین عامل موثر بر انگیزه تحصیلی ۴۷
- علاقه ، دومین عامل موثر بر انگیزه تحصیلی ۴۹
- خودپنداره ها ، سومین عامل موثر بر انگیزه تحصیلی ۵۰
- ارتباط میان خود وموفقیت تحصیلی ۵۱
- وظایف معلمان در توجه به مفهوم خود در دانش آموزان ۵۲
- نقش والدین در افزایش خودباوری دانش آموزان ۵۴
- تکنیک چهارم:هوش و استعداد تحصیلی ۵۵
- انواع هوش ۵۶
- ضریب هوشی یا IQ ۵۶
- هوش هیجانی یا EQ ۵۷
- هوش SQ ۵۸
- تکنیک پنجم:مهارت های مطالعه ۵۹
- راهبردهای مطالعه و یادگیری ۶۰

- فراشناخت ۶۰
- راهبردهای شناختی ۶۱
- راهبردهای شناختی ابزار یادگیری هستند و شامل موارد زیر می باشند: ۶۱
- ۱- تکرار یا مرور ۶۱
- راهبرد تکرار شامل دو بخش می باشد: ۶۱
- الف) راهبرد تکرار ویژه موضوعات ساده و پایه (غیر معنی دار) ۶۱
- ب) راهبرد تکرار ویژه موضوعات پیچیده و معنی دار ۶۲
- ۲- بسط یا گسترش معنایی ۶۲
- الف) راهبردهای گسترش ویژه مطالب ساده و پایه ۶۲
- ب) راهبردهای گسترش ویژه مطالب پیچیده ۶۳
- راهبردهای فراشناختی ۶۴
- ۱- راهبردهای برنامه ریزی ۶۴
- ۲- راهبردهای کنترل و نظارت ۶۴
- ۳- راهبرد نظم دهی ۶۵
- روش های آموزش مهارت های یادگیری و مطالعه ۶۵
- ۱- روش پس ختام یا روش پس خبا ۶۵
- ۲- روش مردر ۶۶
- ۳- روش آموزش دوجانبه ۶۶
- ۴- روش مطالعه مشارکتی ۶۶
- ۵- روش یادگیری مشارکتی ۶۶
- ۶- روش پرسیدن دو جانبه ۶۷

- شیوه های مطالعه ۶۷
- الف) ایجاد انگیزه ۶۷
- ب) تنظیم برنامه ۶۷
- ج) رفع مزاحم ها یا منحرف کننده های حواس ۶۸
- د) زمان مطالعه ۶۹
- ه) محیط مناسب برای مطالعه ۶۹
- و) نکات مهم در شروع مطالعه ۷۰
- ز) فرایند یادگیری مرحله ای (گام به گام) ۷۲
- ح) سازماندهی ۷۳
- ط) یادداشت برداری ۷۳
- ی) ایجاد و پرورش روحیه مثبت در مطالعه ۷۴
- ک) بهبود عادات غلط در مطالعه ۷۴
- تکنیک ششم: خلاقیت ۷۵
- عوامل مهم در پرورش خلاقیت دانش آموزان ۷۶
- چگونه خلاقیت دانش آموزان را پرورش دهیم؟ ۷۷
- موانع خلاقیت در محیط مدرسه ۷۹
- تأکید زیاد بر نمره دانش آموز به عنوان ملاک خوب بودن ۷۹
- روش های تدریس سنتی و مبتنی بر معلم محوری ۷۹
- عدم شناخت معلم نسبت به خلاقیت ۸۰
- فقدان حداقل امکانات لازم برای انجام فعالیت های خلاق دانش آموزان ۸۰
- اهداف و محتوای کتاب های درسی ۸۰

- ۸۱-توجه نکردن به تفاوت های فردی دانش آموزان..... ۸۱
- ۸۱-ارائه تکالیف درسی زیاد به دانش آموزان..... ۸۱
- ۸۱-تکنیک هفتم : اعتماد به نفس ۸۱
- ۸۳-راهکارهایی برای افزایش اعتماد به نفس دانش آموزان در مدرسه ۸۳
- ۸۳-الگو مناسبی برای دانش آموزان باشید..... ۸۳
- ۸۳-مرتب و پرنرزی باشید..... ۸۳
- ۸۴-با اعتماد به نفس راه بروید..... ۸۴
- ۸۴-تعاملات اجتماعی سازنده داشته باشید..... ۸۴
- ۸۴-با آمادگی لازم سر کلاس حاضر شوید..... ۸۴
- ۸۵-پذیرید که گاهی دانش آموز می تواند اشتباه کند..... ۸۵
- ۸۵-مراقب رفتار سایر دانش آموزان باشید..... ۸۵
- ۸۵- دانش آموزان خود را تحسین و تشویق کنید..... ۸۵
- ۸۶-دانش آموزان را به چالش بکشید..... ۸۶
- ۸۶- به دانش آموزان خود فرصت های زیادی بدهید..... ۸۶
- ۸۶-به دانش آموزان خود احترام گذاشته و آنها را تایید کنید..... ۸۶
- ۸۷- به دانش آموزان مسئولیت دهید..... ۸۷
- ۸۷- پرورش افکار سالم..... ۸۷
- ۹۰-تکنیک هشتم: مدیریت زمان ۹۰
- ۹۰-۳- اصل مدیریت زمان ۹۰
- ۹۱-۱-داشتن تقویم ترمی برای مدیریت زمان ۹۱
- ۹۱-۲- برنامه هفتگی در مدیریت زمان ۹۱

- ۳-تاثیر برنامه روزانه در مدیریت زمان ۹۲
- تکنیک نهم: تمرکز حواس و توجه ۹۴
- راهکارهای افزایش توجه و تمرکز و حواس ۹۷
- تکنیک دهم: نظم و انضباط ۱۰۰
- مولفه های نظم و انضباط ۱۰۱
- هدف ۱۰۱
- برنامه ریزی ۱۰۱
- رهبری و مدیریت ۱۰۱
- آگاهی و بصیرت ۱۰۱
- آزادی مشروط ۱۰۲
- خودکنترلی یا انضباط شخصی ۱۰۲
- مداومت ۱۰۲
- اصول و روش های برقراری انضباط ۱۰۳
- الف - اصول انضباط ۱۰۴
- ب- روش های برقراری انضباط ۱۰۵
- تکنیک یازدهم: تشویق ۱۰۶
- اصول تشویق ۱۰۶
- محاسن تشویق ۱۰۷
- اثرات نامطلوب عادت به تشویق ۱۰۸
- مسائل مربوط به تشویق ۱۰۸
- زیان عدم تشویق ۱۰۹

- ۱۰۹.....اقسام راه‌های تشویق
- ۱۱۰.....ویژگی‌های تشویقی مؤثر و کارآمد
- ۱۱۲.....تکنیک دوازدهم:تنبيه
- ۱۱۲.....ویژگی های تنبيه مؤثر
- ۱۱۴.....تکنیک سیزدهم:تكاليف درسی
- ۱۱۶.....تكاليف به دانش آموزان کمک می کند تا:
- ۱۱۷.....علل بی‌علاقگی دانش آموزان به انجام تکالیف درسی
- ۱۱۸.....راهبردهای ایجاد انگیزه در دانش آموزان برای انجام تکالیف درسی
- ۱۲۱.....تکنیک چهاردهم:اضطراب امتحان
- ۱۲۳.....علت های شخصیتی
- ۱۲۴.....عوامل خانوادگی
- ۱۲۴.....عوامل آموزشگاهی
- ۱۲۵.....روش‌های پیشگیری از اضطراب امتحان
- ۱۲۶.....فنون مبارزه با اضطراب امتحان
- ۱۲۷.....آموزش توجه
- ۱۲۷.....آموزش مهارت های مقابله ای
- ۱۲۷.....آموزش تعلیم به خود
- ۱۲۸.....درمان شناختی
- ۱۲۸.....الگوسازی
- ۱۲۸.....آموزش مهارت های مطالعه
- ۱۲۸.....درمان های دارویی

- نقش والدین در کاهش اضطراب امتحان ۱۲۹
- تکنیک پانزدهم: توجه به تفاوت های فردی ۱۳۲
- چگونه می توان تفاوت های فردی دانش آموزان را از بین برد؟ ۱۳۳
- تکنیک شانزدهم: نقش همسالان یا دوست ۱۳۵
- تاثیر دوستی با همسالان بر موفقیت تحصیلی ۱۳۶
- تکنیک هفدهم: نقش والدین در موفقیت تحصیلی ۱۳۶
- عوامل تاثیر گذار خانواده بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان عبارتند از: ۱۳۸
- سطح تحصیلی والدین ۱۳۸
- وضعیت مالی خانواده ۱۳۹
- وضعیت فرهنگی خانواده ۱۴۰
- آرامش روانی و عاطفی خانواده ۱۴۰
- آموزش های تقویتی والدین ۱۴۰
- آشنایی والدین با ویژگی های روانی فرزندان ۱۴۰
- ارتباط مثبت و دوطرفه والدین با مدرسه ۱۴۰
- تشویق و تنبیه والدین ۱۴۲
- مشارکت والدین در انجام تکالیف ۱۴۲
- آرزوی تحصیلی والدین ۱۴۳
- استفاده نکردن از تشویق های مادی و قابل انتظار ۱۴۳
- از وضعیت تحصیلی فرزندان در درس ها آگاه باشید ۱۴۳
- به فرزند خود مشاوره دهید ۱۴۴
- کمک والدین در شکل دادن عادت به مطالعه فرزند ۱۴۴

- در موفقیت تحصیلی دانش آموزان راهبردهای والدین ۱۴۵
- همواره سعی کنید نسبت به مدرسه برداشت و نگاه مثبتی داشته باشید ۱۴۵
- تکنیک هجدهم: ارتباط اولیا و مربیان ۱۴۷
- برقراری روابط مؤثر بین والدین و معلمان چه فوایدی دارد؟ ۱۴۸
- راهکار های در زمینه برقراری ارتباطی سازنده میان اولیا و مربیان ۱۴۹
- تکنیک نوزدهم: مهارت های معلمی ۱۵۱
- تکنیک بیستم: بکار گیری روش های نوین تدریس ۱۶۱
- تقسیم بندی روشهای تدریس ۱۶۱
- تفاوت روش های تدریس نوین با روش های تدریس سنتی ۱۶۲
- اهمیت و ضرورت استفاده از روش های نوین تدریس ۱۶۲
- دانش آموزان انرژی خود را تبدیل به فعالیت و خلاقیت می کنند ۱۶۳
- انواع روش های نوین تدریس ۱۶۴
- الف) روش های فعال تدریس ۱۶۴
- روش تدریس فعال انواع مختلفی دارد که برخی از مهم ترین آن ها عبارتند از: ۱۶۴
- ب) روش تدریس مسأله محور ۱۶۵
- نمونه هایی از روش یاددهی مسأله محور عبارتند از: ۱۶۵
- ج) روش های مبتنی بر تکنولوژی ۱۶۵
- نمونه هایی از روش مبتنی بر تکنولوژی عبارتند از: ۱۶۵
- روش تدریس معکوس ۱۶۵
- استفاده از پرینتر سه بعدی در تدریس ۱۶۶
- د) روش تدریس شخصی سازی شده ۱۶۶

- ۱- روش حل مساله : ۱۶۸
- مراحل تدریس به روش حل مساله : ۱۶۸
- ۲- روش بحث گروهی: ۱۶۸
- مراحل تدریس روش بحث گروهی : ۱۶۹
- ۳- روش پرسش و پاسخ : ۱۶۹
- مراحل تدریس روش پرسش و پاسخ : ۱۷۰
- ۴) روش بارش مغزی (ذهن انگیزی) : ۱۷۰
- مراحل تدریس روش بارش مغزی : ۱۷۰
- ۵- روش تقسیم موضوع به بخش های مختلف (همیاری) : ۱۷۱
- مراحل تدریس به روش تقسیم موضوع : ۱۷۱
- ۶) روش طرح کارایی تیم : ۱۷۱
- مراحل تدریس در روش طرح کارای تیم : ۱۷۲
- منابع ۱۷۳

مقدمه

بدون شک در دنیای پیشرفته امروزی یکی از علایم موفقیت فرد، موفقیت تحصیلی می باشد که بدون آن توسعه و ترقی هیچ کشوری امکان پذیر نخواهد بود. ترقی هر کشوری رابطه مستقیم با پیشرفت علوم و دانش و تکنولوژی آن کشور دارد و پیشرفت علمی نیز حاصل نمی شود مگر اینکه افراد خلاق تربیت شده باشند، موفقیت تحصیلی ضمن اینکه در توسعه و آبادانی کشور مؤثر است در سطوح عالی منجر به یافتن شغل و موقعیت مناسب و در نتیجه درآمد کافی می شود. دانش آموزانی که از موقعیت های تحصیلی برخوردارند، خانواده و جامعه با دیده ی احترام به آنان می نگرند. در جامعه با روحیه و نشاط بیشتری حضور خواهند یافت و در کنار این ها از هزینه های گزافی که از افت تحصیلی برآموزش و پرورش تحمیل می شود، کاسته خواهند شد. دستیابی به بهره وری و بهبود کیفیت نظام آموزشی را می توان اثر گذار ترین عامل در توسعه کشور ها دانست. تجارب کشورهای پیشرفته چون ژاپن در زمینه توسعه همه جانبه نیز حکایت از سرمایه گذاری بر روی منابع آموزشی و انسانی دارد. در راستای دستیابی به این اهداف بهبود کیفیت موقعیت تحصیلی از جمله اهداف اساسی برنامه های آموزشی است. در حالی که امروزه افت تحصیلی یکی از نگرانی های خانواده ها و دست اندرکاران تعلیم و تربیت است. از جمله موضوعات مورد علاقه صاحب نظران علوم تربیتی یافتن شرایط و امکانات لازم و مؤثر در جهت تحصیلی موفق و پیشرفت تحصیلی است. اما عدم موفقیت در تحصیل زمینه ساز مشکلات فردی و اجتماعی و انحراف از دستیابی به اهداف سیستم آموزش است. محققین عوامل مختلفی را در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دخیل دانسته اند. اما با توجه به تفاوت های فرهنگی و تغییرات سریع عوامل در طول زمان نمی توان به عنوان یک قانون عمومی و کلی، علل خاصی را برای جوامع مطرح نمود. زیرا

قوانین بافت فرهنگی و نسبت جامعه، نگرش مردم به تحصیلات، سطح درآمد والدین و غیره، همه از عواملی هستند که به طور اخص در یک جامعه بر شکست یا موفقیت تحصیلی تأثیر می گذارند. منابع موجود نشان می دهد که آموزش به طور کلی تحت تأثیر پنج عامل فراگیر، آموزش گر، برنامه، تجهیزات و محیط آموزشی است که هر یک از عوامل مذکور دارای ویژگی هایی است که می توانند در موفقیت تحصیلی و یادگیری تأثیرات متفاوتی داشته باشند. موفقیت تحصیلی دانش آموزان یکی از شاخص های مهم در ارزشیابی آموزش و پرورش است. به طور اعم کل جامعه و به طور اخص نظام آموزش و پرورش نسبت به سرنوشت کودکان، رشد و تکامل موفقیت آمیز آنان جایگاه آن ها در جامعه علاقه مند و نگران است و انتظار دارد دانش آموزان در جوانب گوناگون، اعم از ابعاد شناختی و کسب مهارت و توانایی ها و نیز در ابعاد عاطفی و شخصیتی، آن چنان که باید پیشرفت و تعالی یابند. شرایط عاطفی و روانی را می توان به عنوان اصلی ترین عامل پیشرفت یا افت تحصیلی دانست. بسیاری از دانش آموزان با اینکه از بهره هوشی بالاتر از سطح متوسط و ظرفیت یادگیری قابل ملاحظه ای برخوردارند اما صرفاً به دلایلی از قبیل فقر عاطفی، انگیزه ناکافی، عدم پشتکار، فقدان اعتماد به نفس، عدم کفایت در ابراز وجود، کمی احساس خودارزشمندی، کم رویی، نداشتن نگرشی مثبت و قوی برای زندگی و تعارض روانی و غیره دچار بی اشتیاهی تحصیلی شده نمی توانند موفقیت تحصیلی مطلوب داشته باشند. این دانش آموزان نیازمند تقویت اعتماد به نفس، بالا بردن انگیزه هستند.

همچنین اولیا و معلمان نقش مهمی در موفقیت تحصیلی دانش آموزان بر عهده دارند و تلاش های دلسوزانه و مستمری را برای ارتقاء سطح یادگیری آن ها انجام می دهند اما بعضاً آن نتیجه ی مطلوبی را که انتظار دارند بدست نمی آورند موفقیت تحصیلی دانش آموزان به این سبب مهم است که بدانیم سعادت، خوشبختی و تعالی انسان ها و شکوفایی فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی ملت ها اساساً ارتباط مستقیمی با شیوه ی تفکر، نگرش، آگاهی و عملکرد اولیا و مربیان در جریان تعلیم و تربیت فراگیران دارد اما به

راستی موفقیت تحصیلی چیست؟ چگونه می‌توان دانش‌آموزان را در این زمینه به کامیابی رساند.

موفقیت تحصیلی

منظور از موفقیت تحصیلی، موفقیت در امر تحصیل است که می تواند به مهارت در امری خاص یا تخصص در بخشی از دانش منجر شود. موفقیت تحصیلی، معلومات یا مهارت های اکتسابی عمومی یا خصوصی در موضوعات درسی است که معمولاً به وسیله آزمایش ها و نشانه ها یا هر دو که معلمان برای دانش آموزان وضع می کنند، اندازه گیری می شود. همچنین موفقیت تحصیلی عبارت است از محصول نهایی فرایند یادگیری فعال که با کمک آموزش فعالیت های تربیتی انجام می گیرد و با توجه به سرعتی که دانش آموز در تکمیل پایه ها و درجات گوناگون دارد و بر حسب مقدارش، پیش افتادگی و سرعت یا عقب ماندگی وی اندازه گیری می شود. موفقیت تحصیلی دانش آموزان یکی از شاخص های مهم در ارزشیابی آموزش و پرورش است و تمام کوشش ها در این نظام در واقع تلاش برای جامه عمل پوشاندن به این امر تلقی می شود. به طور اعم کل جامعه و به طور اخص نظام آموزش و پرورش نسبت به سرنوشت کودکان، رشد و تکامل موفقیت آمیز آنان جایگاه آنها در جامعه علاقه مند و نگران است و انتظار دارد دانش آموزان در جوانب گوناگون، اعم از ابعاد شناختی و کسب مهارت و توانایی ها و نیز در ابعاد عاطفی و شخصیتی، آن چنان که باید پیشرفت و تعالی یابند. چنین پیشرفت هایی توسط آزمون های میزان شده تحصیلی اندازه گیری می شود. همچنین، این اصطلاح بر پیشرفت فرد در کلاس، آن طور که در کار مدرسه ارزیابی می شود، دلالت دارد. در تعریفی دیگر، موفقیت تحصیلی به جلوه ای از جایگاه تحصیلی دانش آموزان اشاره دارد که این جلوه ممکن است بیانگر میانگین نمرات در دوره ای مربوط به یک موضوع یا میانگین نمرات دوره های مختلف باشد. برای موفقیت تحصیلی می توان ملاک های گوناگون در نظر گرفت که مشهورترین آن ها میانگین نمرات کل

می باشد. علاوه بر این تعاریف، از موفقیت تحصیلی به عنوان یکی از اصول پیشرفت در نظام آموزش و پرورش و مفهوم انجام تکالیف و موفقیت دانش آموزان در گذراندن دروس یک پایه تحصیلی مشخص یا موفقیت دانش آموزان در امر یادگیری مطالب درسی استفاده می شود. وجه مخالف آن افت تحصیلی است که یکی از معضلات نظام آموزشی می باشد که به شیوه های گوناگون همچون عدم موفقیت دانش آموزان در دستیابی به هدف های مقاطع تحصیلی مربوطه، مردودی و تکرار پایه های تحصیلی، ترک تحصیل زودرس، بیکاری و بلا تکلیفی خود را نشان می دهد. به طور خلاصه، نیل به اهداف آموزشی را به اصطلاح موفقیت یا پیشرفت تحصیلی بیان می کنند.

معیارهای موفقیت تحصیلی

در مورد معیارهای موفقیت تحصیلی می توان گفت که موفقیت تحصیلی از راه های مختلف و با معیارهای متفاوت مشخص می شود. یکی از این معیارها، معدل دانش آموزان در یک نیم سال تحصیلی و محاسبه معدل یک سال وی است. معیار دیگر مشخص کردن پیشرفت تحصیلی، محاسبه نمرات دانش آموزان در یک درس است. شیوه دیگر، استفاده از مجموعه نمرات دروس یک سال می باشد و معیار آخر تعیین پیشرفت تحصیلی در طی چند سال و یا یک دوره تحصیلی است. اگر یک نمره از یک دوره تحصیلی یا میانگین از یک گروه از دروس مختلف در حیطه موضوعی خاص یا میانگینی از دوره های مختلف تحصیلی، ملاکی برای پیشرفت تحصیلی باشند، این ملاک ها مسایل و مشکلات تشخیصی را به دنبال خواهد داشت، مثلاً کاربرد یک نمره واحد از یک دوره تحصیلی ویژه دارای روایی و پایایی کم تری است تا نمره ای که بر اساس ترکیب چند نمره به دست می آید. کاربرد نمره های به دست آمده از دوره های مختلف تحصیلی در موضوعات مختلف نیز به منظور به دست آوردن معدل نمرات کلاس مسأله ای دشوار است، زیرا این گونه نمرات شامل نمراتی است که از دوره ها و رشته های تحصیلی متفاوت به دست آمده اند و در یک مقیاس واحد ترکیب شده اند، در